

La derivació

(llibre pàg. 169)

La derivació

Consisteix a obtenir una paraula nova a partir de la part més significativa d'una altra paraula (radical, arrel, lexema) , afegint-hi determinants afixos, que són morfemes o elements de derivació.

Els **AFIXOS** poden ser :

SUFIXOS (si van al darrere de la paraula)

PREFIXOS (si van davant de la paraula) i

INFIXOS (si van enmig del lexema i un sufix

SUFIXOS

Expressen a més d'un significat una categoria gramatical.

Poden formar noms, adjectius, verbs i adverbis a partir de radicals nominals, adjectivals, verbals i , en menor mesura, adverbials.

SUFIXOS

► La formació de noms:

- Noms derivats de noms
- Cal diferenciar dos tipus de processos.
 - Derivació amb sufixos valoratius → no forma noves unitats lèxiques.
 - Derivació amb altres tipus de sufix → forma noves unitats amb nous significats i recategoritza el radical.

SUFIXOS

- Noms derivats d'adjectius
 - No comporten una variació semàntica els derivats tendeixen a manifestar la qualitat del radical i són, per tant, noms abstractes.
- Noms derivats de verbs
 - Solen tenir un significat relacionat amb l'acció verbal o l'agent que la realitza.
 - També resulten objectes i indrets relacionats amb el radical verbal.

SUFIXOS

- La formació d'adjectius
 - Els adjectius formats a partir de noms, verbs i adjectius mantenen una relació semàntica amb el radical del qual provenen.

SUFIXOS

- La formació de verbs
 - Verbs derivats de noms
 - El sufix que s'incorpora als verbs derivats de nom indica, amb petites variants, “posar en acció” allò que expressa el radical.

SUFIXOS

- Verbs derivats d'adjectius
 - Indiquen “posar en acció” la qualitat expressa el radical, o sigui, “fer tornar”, “tenir tendència a”.
- Verbs derivats de verbs
 - Pertanyen tots a la primera conjugació i solen presentar un infix entre el lexema i el sufix.

Alguns dels sufixos més usats:

per fer diminutius	-et, -eta, -ol, -ola, -ó, -ona, -í, -ina	petitet, petiteta, rierol, rajolí...
per fer augmentatius	-às, -assa, -arro, - arra	homenàs, donassa...
sentit pejoratiu	-ús, -ussa, -ot, -ota	gentussa, noiot...
per a noms d'ofici	- er, -era	flequer, pastissera...
per a noms d'establiments	-eria	carnisseria, pastisseria...
per a llocs i conjunts de coses	-al, -all, àrium, - at, - or, -er, -era, -ia, -tori, -úria, - ar, -eda, -et, -osa	sorral, amagatall, aquàrium, comtat, menjador, galliner, rectoria, consultori, boscúria, campanar, pineda, olivet, avetosa...